

KORIŠTENJE, VLASNIŠTVO I POGODNOST POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA ZA OBRADU U REPUBLICI HRVATSKOJ PREMA STANJU IZ 2020.

prof. dr. sc. Stjepan Husnjak

Sveučilište u Zagrebu
Agronomski fakultet
Svetošimunska cesta 25, Zagreb
Hrvatska

dr. sc. Vladimir Kušan

Oikon d.o.o. – Institut za
primijenjenu ekologiju
Trg senjskih uskoka 1-2
Zagreb, Hrvatska

prof. dr. sc. Davor Romić

Sveučilište u Zagrebu
Agronomski fakultet
Svetošimunska cesta 25, Zagreb
Hrvatska

Ivona Žiža

Oikon d.o.o. – Institut za
primijenjenu ekologiju
Trg senjskih uskoka 1-2
Zagreb, Hrvatska

prof. dr. sc. Mario Sraka

Sveučilište u Zagrebu
Agronomski fakultet
Svetošimunska cesta 25, Zagreb
Hrvatska

prof. dr. sc. Mario Njavro

Sveučilište u Zagrebu
Agronomski fakultet
Svetošimunska cesta 25, Zagreb
Hrvatska

izv. prof. dr. sc. Vesna Očić

Sveučilište u Zagrebu
Agronomski fakultet
Svetošimunska cesta 25, Zagreb
Hrvatska

Budući gospodarski razvoj Republike Hrvatske može se pored ostalih djelatnosti, temeljiti i na razvoju poljoprivrede s obzirom na nedovoljno iskorištene agroekološke potencijale. Tome naročito može doprinijeti stavljanje u funkciju nekorištenog poljoprivrednog zemljišta. Cilj ovoga rada ukazati je na najnovije postojeće podatke iz 2020. g. koji se odnose na ukupnu površinu poljoprivrednog zemljišta te površinu korištenog i nekorištenog poljoprivrednog zemljišta, uvažavajući pri tome vlasništvo, pogodnost zemljišta za poljoprivredu te poljoprivredne regije Hrvatske. Ukupna površina šumskog zemljišta iznosi 2 630 742 ha (46,5 %) a poljoprivrednog 2 582 823 ha (45,5 %). Od ukupne površine poljoprivrednog zemljišta koristi se svega 1 712 197 ha (66,3 %) a ne koristi 870 626 ha (33,7 %). Najveći dio kako korištenog tako i nekorištenog poljoprivrednog zemljišta nalazi se u privatnom vlasništvu (82,6 % za korišteno i 80,2 % za nekorišteno), potom u državnom vlasništvu (10,0 % i 17,2 %) a najmanje je zemljišta u mješovitom vlasništvu (7,4 % i 2,6 %). Najveći dio, odnosno 36 % korištenog poljoprivrednog zemljišta nalazi se na pogodnom i umjereno pogodnom zemljištu za obradu (klase P-1 i P-2), 29,7 % na ograničeno pogodnom zemljištu (klasa P-3), 18,9 % na privremeno nepogodnom zemljištu (klasa N-1), te 15,4 % na trajno nepogodnom zemljištu za obradu (klasa N-2). Na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu najveća je zastupljenost (42,2 %) klase N-2 ili trajno nepogodnog zemljišta za obradu, ograničeno pogodnog zemljišta (klasa P-3) ima 27,2 %, pogodnih i umjereno pogodnih zemljišta (klase P-1 i P-2) ima 21,2 %, a privremeno nepogodnih (klasa N-1) ima 9,4 %. Okvirno procijenjena potencijalna vrijednost poljoprivredne proizvodnje koja se može ostvariti na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu je oko 488 milijuna eura godišnje. Multiplikativni efekt je znatno veći i iznosi 803 milijuna eura godišnje. Provedena istraživanja potvrđuju postojanje vrijednih resursa poljoprivrednog zemljišta koji se ne koriste u poljoprivredi.

Ključne riječi: zemljište, korištenje, vlasništvo, pogodnost, regije, prihod, Hrvatska

1. UVOD

Budući gospodarski razvoj Republike Hrvatske (RH), može se pored ostalih djelatnosti, temeljiti i na razvoju poljoprivredne djelatnosti s obzirom na potencijal koji u poljoprivredi postoji. Naime, iako je tijekom posljednjih nekoliko desetljeća značajna pažnja usmjerena na revitalizaciju poljoprivrede, posebno vinogradarstva, voćarstva i maslinarstva, nedovoljno iskorišteni agroekološki potencijali u RH i dalje su vrlo značajni. Dokazi za takve tvrdnje su brojni, uglavnom su vidljivi u okolišu, a dio je znanstveno i stručno potvrđen (Bašić i sur. 2001a.; Tomić 2019; Romić i sur. 2014; Romić i Njavro 2019; Husnjak i sur. 2021). Pri tome su posebno važne površine nekorištenog poljoprivrednog zemljišta, za koje je utvrđeno da su značajne. Smatra se da bi se revitalizacijom tih površina i njihovim potpunim stavljanjem u funkciju poljoprivredne proizvodnje, značajno doprinijelo gospodarskom razvoju RH. Nekorištenje poljoprivrednog zemljišta ima za posljedicu smanjenu sigurnost opskrbe hranom iz vlastite proizvodnje, a što je danas izuzetno aktualno, te propušteni dohodak od poljoprivrede. Navedeno se negativno odražava kako na sam sektor poljoprivrede (primjerice na prerađivačku industriju te na industriju sjemena, gnojiva i zaštitnih sredstava), tako i na ostale sektore, u koje bi se dohodak od poljoprivrede prelio.

Hrvatska kao članica EU-a, svakodnevno nastoji imati što napredniju i isplativiju poljoprivrednu proizvodnju, prilagođenu tržištu Europske unije. Međutim, zbog raznih i brojnih razloga, postojeća proizvodnja nije zadovoljavajuća, prije svega s aspekta nedovoljno proizvedenih količina poljoprivrednih proizvoda, a što potvrđuje i njihov veliki uvoz (Očić i sur. 2022; Romić i Njavro, 2019).

Upravo stoga ciljevi ovog rada su sljedeći:

- analizirati korištenje, vlasništvo i pogodnost poljoprivrednog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju u RH, a rezultate prikazati na nacionalnoj razini te na razini poljoprivrednih regija
- procijeniti važnost stavljanja u funkciju poljoprivredne proizvodnje nekorištenog poljoprivrednog zemljišta za gospodarski razvoj RH.

2. METODE RADA S KRATKIM PRIKAZOM KORIŠTENIH ZNANSTVENO STRUČNIH PODLOGA

Za inventarizaciju poljoprivrednih zemljišnih resursa korištene su sljedeće znanstveno stručne podloge:

- Karta poljoprivrednih regija Republike Hrvatske (Bašić i sur. 2001b).
- Namjenska pedološka karta Republike Hrvatske mjerila 1 : 300 000 (Bogunović i sur. 1996).
- Karta hidromelioracijskih sustava detaljne odvodnje Republike Hrvatske mjerila 1 : 25 000 (Mustać i sur. 2019).
- Karta poljoprivrednog zemljišta Republike Hrvatske mjerila 1 : 5 000 (Kušan i sur. 2020a).
- Karta šumskog zemljišta Republike Hrvatske mjerila

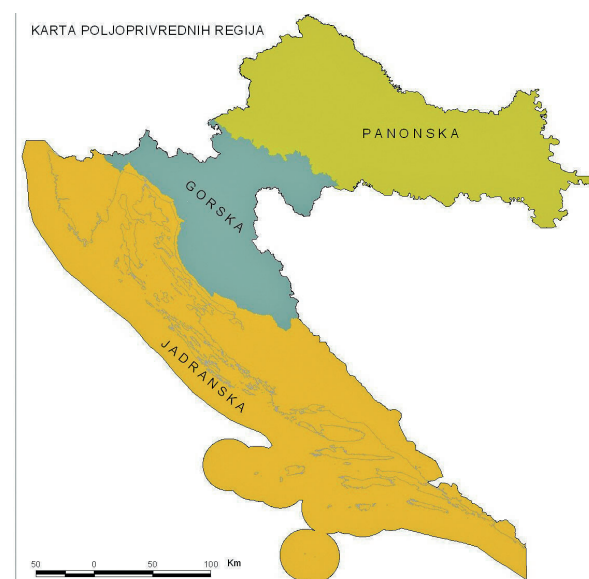
1 : 50 000 (Kušan i sur. 2020 b).

- Podaci Državnog zavoda za statistiku (<https://www.dzs.hr>; pristupljeno više puta tijekom 2022. godine).

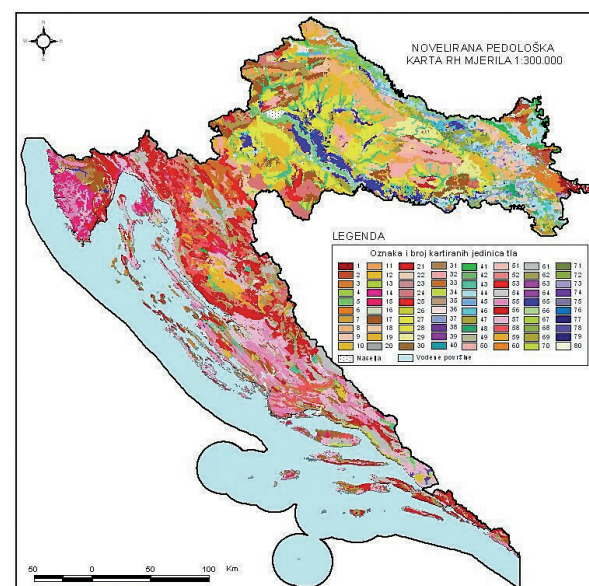
Kao mjera za procjenu vrijednosti poljoprivredne proizvodnje koja se zbog nekorištenja poljoprivrednog zemljišta ne ostvaruje, korišten je Standardni output (SO). Podaci su prema Eurostatu, Farm and Farmland Statistics in European Union (<https://ec.europa.eu/eurostat> 2023) Kartografska obrada podataka izvršena je korištenjem GIS programskih paketa.

2.1. KRATKI OPIS KORIŠTENIH ZNANSTVENO STRUČNIH PODLOGA

2.1.1. Karta poljoprivrednih regija Hrvatske

Slika 1: Karta poljoprivrednih regija Republike Hrvatske (izvor: Bašić i sur. 2001b)

Slika 2: Novelirana Namjenska pedološka karta Republike Hrvatske mjerila 1 : 300 000, nadopunjena tlima hidromelioriranim podzemnom cijevnom drenažom (izvor: Husnjak 2020)

Za inventarizaciju pogodnosti poljoprivrednog zemljišta za obradu po agoreregijama Hrvatske, korištena je karta rasprostranjenosti poljoprivrednih regija prema Bašić i sur. 2001b, [slika 1](#). Uvažavajući značajke podneblja, tla i reljefa, Hrvatska je podijeljena na tri poljoprivredne regije: Panonsku, Gorsku i Jadransku. Naime, jedna od vrlo važnih osnova za planiranje daljnjeg razvoja poljoprivrede u Republici Hrvatskoj jest njezina regionalizacija, u okviru koje su sukladno agroekološkim čimbenicima definirane i u prostoru izdvojene poljoprivredne regije. Stoga je prikaz pojedinih klasa pogodnosti poljoprivrednog zemljišta po agoreregijama koristan, naročito ako se u obzir uzme činjenica da bi se daljnji razvoj poljoprivrede u Hrvatskoj trebao temeljiti upravo na specifičnostima pojedine regije.

2.1.2. Namjenska pedološka karta Republike Hrvatske

Za potrebe izrade ovog rada korištena je Namjenska pedološka karta Republike Hrvatske mjerila 1 : 300 000 s podacima o pogodnosti tla za obradu (Bogunović i sur. 1996), koja je novelirana (Husnjak 2020) podacima o prostornoj rasprostranjenosti i funkcionalnosti sustava podzemne odvodnje (Mustać i sur. 2019). Karta se prikazuje na [slici 2](#).

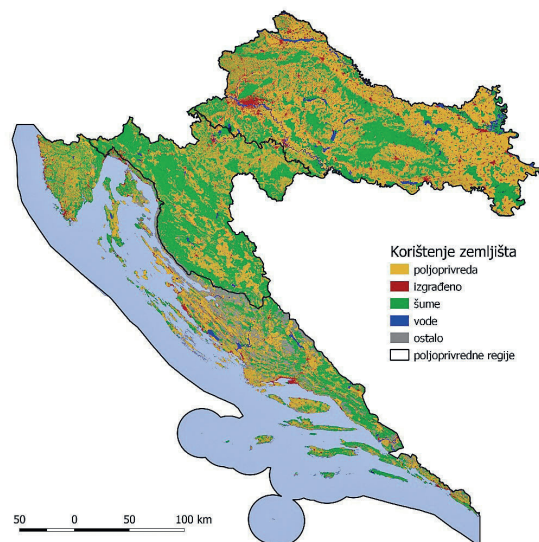
2.1.3. Karta korištenja zemljišta Republike Hrvatske

U 2020. godini na temelju fotointerpretacije satelitskih snimaka, u okviru LFA 2 projekta (Husnjak i sur. 2020), izrađena je karta načina korištenja zemljišta koja sadrži atributne podatke je li zemljište poljoprivredno ili pod šumom, [slika 3](#). Temeljem te karte, zasebno su potom izrađene sljedeće karte:

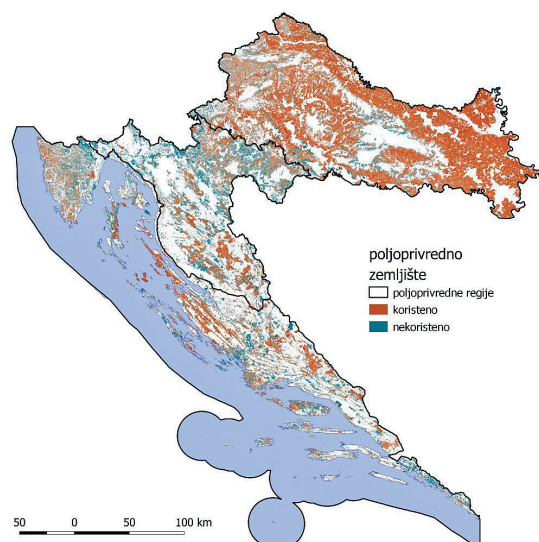
- karta poljoprivrednog zemljišta Republike Hrvatske u mjerilu 1 : 5 000, koja sadrži atributne podatke o tome koristi li se zemljište ili se ne koristi ([slika 4](#)), koji je način korištenja, odnosno pokrov korištenog zemljišta ([slika 5](#)), u čijem je vlasništvu korišteno zemljište ([slika 6](#)), način korištenja, odnosno pokrov nekorištenog zemljišta ([slika 7](#)) te u čijem je vlasništvu nekorišteno zemljište ([slika 8](#)) (Kušan i sur. 2020a)
- karta šumskog zemljišta u mjerilu 1 : 50 000 (Kušan i sur. 2020b).

Pri izradi navedenih karti, pod korištenim terminima podrazumijevalo se sljedeće:

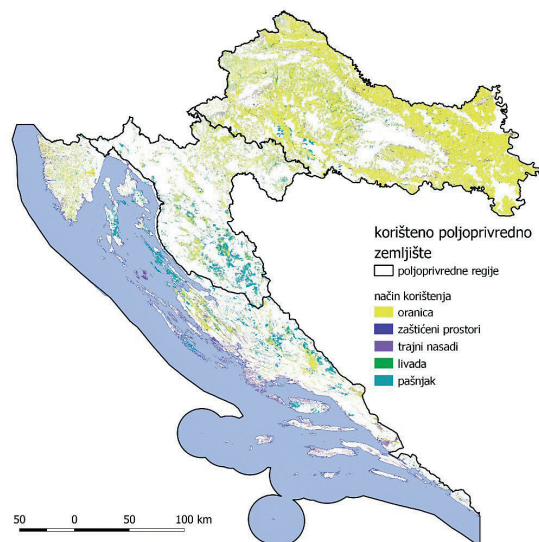
- pod poljoprivrednim se zemljištem smatra sve zemljište koje se u katastru vodi kao poljoprivredno, a na njemu nije šuma starija od 25 do 30 godina, uvrštene su kategorije koje se u Zakonu o poljoprivrednom zemljištu navode u definiciji poljoprivrednog zemljišta
- pod korištenim poljoprivrednim zemljištem smatra se sve zemljište na kojem se prepoznaje poljoprivredna kultura i vidi se da je obrađeno, odnosno korišteno
- pod nekorištenim poljoprivrednim zemljištem

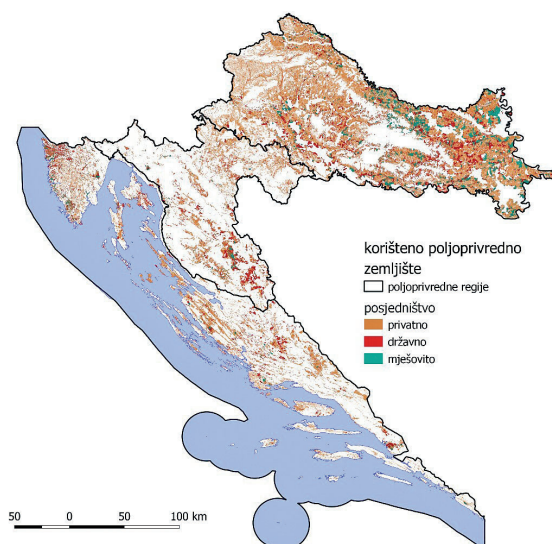
Slika 3: Karta korištenja zemljišta Republike Hrvatske (izvor: Kušan i sur. 2020a; Kušan i sur. 2020b)

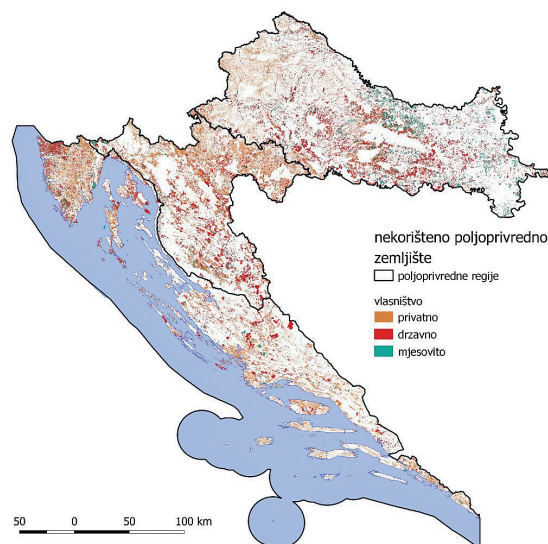
Slika 4: Karta korištenog i nekorištenog poljoprivrednog zemljišta Republike Hrvatske (izvor: Kušan i sur. 2020a)

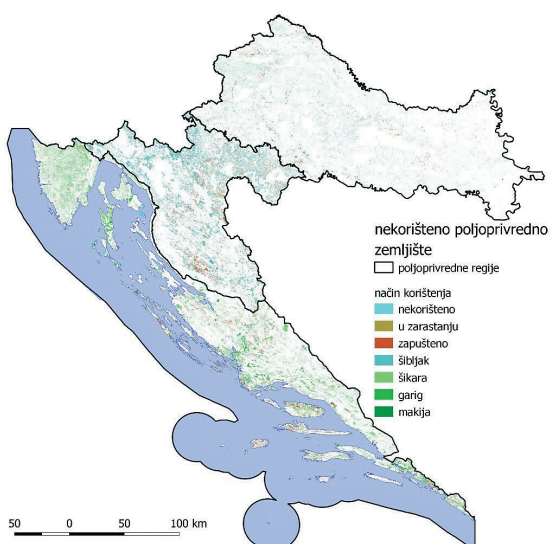
Slika 5: Karta korištenog poljoprivrednog zemljišta prema načinu korištenja (izvor: Kušan i sur. 2020a)

Slika 6: Karta korištenog poljoprivrednog zemljišta prema vlasništvu (izvor: Kušan i sur. 2020a)

Slika 8: Karta nekorištenog poljoprivrednog zemljišta prema vlasništvu (izvor: Kušan i sur., 2020.a.)

Slika 7: Karta nekorištenog poljoprivrednog zemljišta prema načinu korištenja (izvor: Kušan i sur., 2020.a)

smatra se sve zemljište koje se u katastru vodi kao poljoprivredno osim onog koje je obraslo šumom i vodi se u planovima gospodarenja državnim i privatnim šumama kao šuma

- pod šumskim se zemljištem smatra sve zemljište koje je obraslo šumom i vodi se u planovima

gospodarenja državnim i privatnim šumama kao šuma i ono koje se na DOF-u prepoznaje kao šuma u smislu Zakona o šumama.

Metodologiju izrade kao i same navedene karte i podatke prihvatilo je Ministarstvo poljoprivrede RH kao i EU.

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

3.1. KORIŠTENJE ZEMLJIŠTA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Posljednjih desetljeća u Hrvatskoj se vrlo često nameće pitanje poznavanja realne površine poljoprivrednog zemljišta. Naime, nerijetko su se iznosili, a onda i koristili vrlo različiti podaci. Primjeri nekih od tih podataka prikazani su u prilogu 1, koji se daje na kraju rada. Prema tim podacima, od 1980. do 2020. godine, ukupna površina poljoprivrednog zemljišta varirala je između 2 149 080 ha (2016. godina) i 3 306 837 ha (1983. godina), a šumskog zemljišta između 2 351 270 ha (2000. godina) i 2 710 927 ha (2004. godina). Takvo stanje je posljedica nesređenosti i neažuriranja katastra i zemljišnih knjiga osobito po pitanju načina korištenja zemljišta. Osim toga, službeni statistički podaci u razdoblju prikazanom u prilogu 1, mijenjali su se ovisno

Tablica 1: Površina pojedinih kategorija korištenja zemljišta u poljoprivrednim regijama prema stanju za 2020. godinu (ha)

Način korištenja zemljišta	Poljoprivredne regije			Ukupno	
	Panonska	Gorska	Jadranska	ha	%
Poljoprivredno zemljište	1 447 529	503 825	631 469	2 582 823	45,5
Šumsko zemljište	978 563	852 936	799 243	2 630 742	46,5
Vodne površine	35 490	3 517	10 502	49 509	0,9
Izgrađene površine (naselja, prometnice i sl.)	146 668	27 791	72 942	247 401	4,5
Ostalo *	12 537	2 953	133 435	148 925	2,6
Ukupno	2 620 787	1 391 022	1 647 591	5 659 400	100,0

Tablica 2: Površina korištenja/nekorištenja poljoprivrednog zemljišta u poljoprivrednim regijama prema stanju za 2020. godinu (ha)

Korištenja/nekorištenje zemljišta	Poljoprivredne regije			Ukupno
	Panonska	Gorska	Jadranska	
Korišteno	1 190 121	211 198	310 878	1 712 197
Nekorišteno	257 408	292 627	320 591	870 626
Ukupno	1 447 529	503 825	631 469	2 582 823

o promjeni metodologije prikupljanja podataka.

Izradom karte staništa i njezinom generalizacijom (Kušan 2005), te posebno uspostavom Corine baze podataka za RH (Kušan 2010) situacija se značajno poboljšala. Corine baza podataka o pokrovu zemljišta bazira se na podacima prikupljenima na satelitskim snimkama prema metodologiji koja je jedinstvena za cijeli EU. Podaci o površini poljoprivrednog i šumskog zemljišta u cijelom su razdoblju od 2010. do danas konzistentni, a promjene pokazuju stvarne promjene površina za te dvije kategorije.

Pored toga, tijekom zadnjeg desetljeća izrađeno je nekoliko znanstveno-stručnih projekata (primjerice SAGRA 1-Romić i sur.2014; SAGRA 2-Ondrašek i sur.2019; te LFA 2 - Husnjak i sur. 2020) u kojima su procjenjivane površine poljoprivrednog zemljišta prema načinu korištenja. Sve su karte u tim projektima izrađene na temelju fotointerpretacije satelitskih snimaka. Površine poljoprivrednog zemljišta procijenjene u tim projektima sukladne su površinama poljoprivrednog zemljišta prikazanim u Corine bazi podataka. Manje razlike koje su se pritom pojavile, nastale su kao posljedica usporedbe podataka iz različitih godina te zbog različitog mjerila kartiranja. Naime, Corine baza ima točnost karte mjerila 1 : 100 000. Isto mjerilo kartiranja korišteno je i u SAGRI 1. U SAGRI 2 mjerilo kartiranja bilo je 1 : 50 000. U LFA 2 projektu mjerilo kartiranja poljoprivrednog zemljišta bilo je 1 : 5 000, a šumskog 1 : 50 000.

S obzirom na recentnost i veliku detaljnost kartiranja

posebno poljoprivrednog zemljišta, u ovome radu korištene su karte iz LFA 2 projekta. U nastavku se prikazuje inventarizacija površina načina korištenja zemljišta.

3.1.1. Korištenje zemljišta Republike Hrvatske

Daljnjom analizom spomenutih karata utvrđeno je sljedeće: u odnosu na ukupnu površinu RH, poljoprivredno zemljište zauzima oko 45,5 % a šumsko zemljište oko 46,5 %, ostalo su vodene i izgrađene površine, [tablica 1](#). Najveći dio poljoprivrednog zemljišta nalazi se u Panonskoj poljoprivrednoj regiji (56,0 %), potom u Jadranskoj (24,5 %) te u Gorskoj (19,5 %). Zastupljenost šumskog zemljišta približno je podjednaka po regijama, premda je najveća u Panonskoj (37,2 %), a potom u Gorskoj (32,4 %) i Jadranskoj (30,4 %).

3.1.2. Korištenje/nekorištenje poljoprivrednog zemljišta Republike Hrvatske

Od ukupne površine poljoprivrednog zemljišta koristi se svega oko 66,3 %. Preostali dio, odnosno 33,7 % svrstan je u nekorišteno poljoprivredno zemljište. Najveći dio korištenog zemljišta nalazi se dakako u Panonskoj poljoprivrednoj regiji (69,5 %), a potom u Jadranskoj (18,2 %) i Gorskoj (12,3 %). Zastupljenost

Tablica 3: Površina korištenog poljoprivrednog zemljišta u poljoprivrednim regijama prema vlasništvu i stanju za 2020. godinu (ha)

Vlasništvo korištenog zemljišta	Poljoprivredne regije			Ukupno
	Panonska	Gorska	Jadranska	
Privatno	952 897	182 043	279 330	1 414 270
Državno	122 237	24 338	24 217	170 792
Mješovito	114 987	4 817	7 331	127 135
Ukupno	1 190 121	211 198	310 870	1 712 197

Tablica 4: Površina nekorištenog poljoprivrednog zemljišta u poljoprivrednim regijama prema vlasništvu i stanju za 2020. godinu (ha)

Vlasništvo nekorištenog zemljišta	Poljoprivredne regije			Ukupno
	Panonska	Gorska	Jadranska	
Privatno	191 984	235 512	270 449	697 945
Državno	55 264	51 885	42 673	149 822
Mješovito	10 160	5 230	7 469	22 859
Ukupno	257 408	292 627	320 591	870 626

Tablica 5: Analiza klasa pogodnosti zemljišta za obradu na korištenom poljoprivrednom zemljištu RH prema vlasništvu

Klasa pogodnosti zemljišta za obradu*	Površina klasa pogodnosti zemljišta za obradu prema vlasništvu, ha			Ukupno ha
	Državno	Privatno	Mješovito	
P-1	14 884,7	161 471,7	17 768,7	194 125,1
P-2	44 858,6	334 826,2	42 575,4	422 260,2
P-3	49 498,6	423 102,5	35 062,1	507 663,2
N-1	34 464,3	261 832,5	26 949,0	323 245,8
N-2	27 085,8	233 037,1	4 779,8	264 902,7
Ukupno	170 792,0	1 414 270,0	127 135,0	1 712 197,0

*Tumač klasa pogodnosti

Klasa P-1: pogodna zemljišta za obradu, bez značajnih ograničenja ili s ograničenjima koja neće značajno utjecati na produktivnost i dobit proizvodnje.

Klasa P-2: umjereno pogodna zemljišta za obradu, s ograničenjima koja umjereno ugrožavaju produktivnost i dobit proizvodnje.

Klasa P-3: ograničeno pogodna zemljišta za obradu, s ograničenjima koja znatno ugrožavaju produktivnost i dobit proizvodnje.

Klasa N-1: privremeno nepogodna zemljišta za obradu, s ograničenjima koja u postojećem stanju isključuju tehnološki i/ili ekonomski opravdano korištenje.

Klasa N-2: trajno nepogodna zemljišta za obradu, s ograničenjima koja isključuju bilo kakvu mogućnost tehnološki i/ili ekonomski opravdano korištenje.

nekorištenog zemljišta približno je podjednaka u svim poljoprivrednim regijama, iako je najveća u Jadranskoj (36,8 %), a potom u Gorskoj (33,6 %) i Panonskoj (29,6 %), [tablica 2](#).

3.1.3. Korišteno poljoprivredno zemljište Republike Hrvatske prema vlasništvu

Od ukupne površine korištenog poljoprivrednog zemljišta u RH značajno veći udio ili 82,6 % je u privatnom vlasništvu. U državnom je vlasništvu 10,0 % a u mješovitom 7,4 % korištenog poljoprivrednog zemljišta.

U Panonskoj poljoprivrednoj regiji korišteno poljoprivredno zemljište dominantno je u privatnom vlasništvu (80,0 %), a potom u državnom (10,3 %) i mješovitom vlasništvu (9,7 %). U Gorskoj poljoprivrednoj regiji najveći dio korištenog zemljišta također je u privatnom vlasništvu (86,2 %), a potom u državnom (11,5 %) i mješovitom vlasništvu (svega 2,3 %). U Jadranskoj poljoprivrednoj regiji također je najveća zastupljenost korištenog zemljišta u privatnom vlasništvu (čak 89,9 %), a potom u državnom (7,8 %) i mješovitom vlasništvu (samo 2,3 %), [tablica 3](#).

3.1.4. Nekorišteno poljoprivredno zemljište Republike Hrvatske prema vlasništvu

Najveći dio nekorištenog poljoprivrednog zemljišta u RH, odnosno 80,2 % je u privatnom vlasništvu. U

državnom je vlasništvu 17,2 %, a u mješovitom 2,6 %.

U Panonskoj poljoprivrednoj regiji nekorišteno poljoprivredno zemljište pretežno je u privatnom vlasništvu (74,6 %), a potom u državnom (21,5 %) i mješovitom vlasništvu (3,9 %). U Gorskoj poljoprivrednoj regiji najveći dio nekorištenog zemljišta također je u privatnom vlasništvu (80,5 %), a potom u državnom (17,7 %) i mješovitom vlasništvu (svega 1,8 %). U Jadranskoj poljoprivrednoj regiji najveća zastupljenost nekorištenog zemljišta je u privatnom vlasništvu (čak 84,4 %), a potom u državnom (13,3 %) i mješovitom vlasništvu (samo 2,3 %), [tablica 4](#).

3.2. INVENTARIZACIJA KLASA POGODNOSTI ZEMLJIŠTA ZA OBRADU

3.2.1. Analiza klasa pogodnosti zemljišta za obradu na korištenom poljoprivrednom zemljištu

Za Republiku Hrvatsku

Ukupna površina korištenog poljoprivrednog zemljišta u RH prema stanju za 2020. godinu iznosi 1 712 197 ha. Od toga, u privatnom je vlasništvu 82,6 %, u državnom 10,0 %, a u mješovitom 7,4 %.

Ovdje napominjemo da će se u daljnjim analizama površine P-1 i P-2 klase pogodnosti za obradu prikazivati zbirno, a sve zbog činjenice da ta zemljišta predstavljaju vrlo vrijedne i vrijedne zemljišne resurse. Najveći dio korištenog poljoprivrednog zemljišta

Tablica 6: Analiza klasa pogodnosti zemljišta za obradu na korištenom poljoprivrednom zemljištu u Panonskoj poljoprivrednoj regiji prema vlasništvu

Klasa pogodnosti zemljišta za obradu	Površina klasa pogodnosti zemljišta za obradu prema vlasništvu, ha			Ukupno ha
	Državno	Privatno	Mješovito	
P-1	12 600,1	140 293,5	16 785,4	169 679,0
P-2	38 236,3	267 447,1	40 141,5	345 824,9
P-3	38 079,1	286 146,0	31 565,5	355 790,6
N-1	32 712,9	237 088,9	26 171,8	295 973,6
N-2	608,6	21 921,5	322,8	22 852,9
Ukupno	122 237,0	952 897,0	114 987,0	1 190 121,0

Tablica 7: Analiza klasa pogodnosti zemljišta za obradu na korištenom poljoprivrednom zemljištu u Gorskoj poljoprivrednoj regiji prema vlasništvu

Klasa pogodnosti zemljišta za obradu	Površina klasa pogodnosti zemljišta za obradu prema vlasništvu, ha			Ukupno ha
	Državno	Privatno	Mješovito	
P-1	980,0	7 080,2	526,2	8 586,4
P-2	1 703,8	28 129,2	294,4	30 127,4
P-3	5 814,4	64 095,1	1 814,4	71 723,9
N-1	776,9	13 273,6	285,5	14 336,0
N-2	15 062,9	69 464,9	1 896,5	86 424,3
Ukupno	24 338,0	182 043,0	4 817,0	211 198,0

pripada pogodnom i umjereno pogodnom zemljištu za obradu (klase P-1 i P-2), a njihova zastupljenost u odnosu na ukupnu površinu korištenog zemljišta po pojedinom vlasništvu varira od 35,0 % do 47,5 %. Potom slijedi ograničeno pogodno zemljište (klasa P-3) sa zastupljenošću koja ovisno o vlasništvu varira od 27,6 % do 29,1 %. Zastupljenost privremeno nepogodnog zemljišta za obradu (N-1) ovisno o vlasništvu varira od 18,5 % do 21,2 %, a trajno nepogodnog zemljišta (N-2) kojeg ima najmanje varira od 3,6 % do 16,5 %, [tablica 5](#).

Za Panonsku regiju

Na korištenom poljoprivrednom zemljištu Panonske regije (1 190 121 ha), u privatnom je vlasništvu 80,0 % zemljišta, u državnom 10,3 %, a u mješovitom 9,7 %. Postotna zastupljenost površina pojedinih klasa pogodnosti zemljišta za obradu koja se odnosi na privatno, državno i mješovito vlasništvo približno je podjednaka osim trajno nepogodnog zemljišta (klasa N-2) kojega ima najmanje. U ovoj regiji, kao što je i

bilo za očekivati, najviše ima pogodnog i umjereno pogodnog zemljišta za obradu (klase P-1 i P-2), a njihova zastupljenost u odnosu na ukupnu površinu zemljišta po pojedinom vlasništvu varira od 41,6 do 49,5 %. Potom slijedi ograničeno pogodno zemljište (klasa P-3) sa zastupljenošću od 27,5 do 31,9 % te privremeno nepogodno zemljište (klasa N-1) sa zastupljenošću od 22,7 do 26,8 %. Trajno nepogodnog zemljišta (klasa N-2) ima neznatno u državnom i mješovitom vlasništvu, a u privatnom 2,3 %, [tablica 6](#).

Za Gorsku regiju

Na korištenom poljoprivrednom zemljištu Gorske regije (211 198 ha) najveća je zastupljenost trajno nepogodnog zemljišta za obradu (klasa N-2), čija zastupljenost ovisno o vlasništvu varira od 38,2 % do 61,9 %. Zastupljenost pogodnog i umjereno pogodnog zemljišta (klase P-1 i P-2) iznosi od 11,0 do 19,3 %, ograničeno pogodnog zemljišta (klasa P-3) od 23,9 do 37,7 %, a privremeno nepogodnog zemljišta za obradu

Tablica 8: Analiza klasa pogodnosti zemljišta za obradu na korištenom poljoprivrednom zemljištu u Jadranskoj poljoprivrednoj regiji prema vlasništvu

Klasa pogodnosti zemljišta za obradu	Površina klasa pogodnosti zemljišta za obradu prema vlasništvu, ha			Ukupno ha
	Državno	Privatno	Mješovito	
P-1	1 304,6	14 098,0	457,1	15 859,7
P-2	4 918,5	39 249,9	2 139,5	46 307,9
P-3	5 605,1	72 861,4	1 682,2	80 148,7
N-1	974,5	11 470,0	491,7	12 936,2
N-2	11 414,3	141 650,7	2 560,5	155 625,5
Ukupno	24 217,0	279 330,0	7 331,0	310 878,0

Tablica 9: Analiza klasa pogodnosti zemljišta za obradu na nekorisćenom poljoprivrednom zemljištu RH prema vlasništvu

Klasa pogodnosti zemljišta za obradu	Površina klasa pogodnosti zemljišta za obradu prema vlasništvu, ha			Ukupno ha
	Državno	Privatno	Mješovito	
P-1	5 750,9	21 190,8	927,9	27 869,6
P-2	22 951,5	129 796,1	4 099,3	156 846,9
P-3	35 463,0	194 873,3	6 279,2	236 615,5
N-1	22 321,1	56 387,0	3 181,2	81 889,3
N-2	63 335,5	295 697,8	8 371,4	367 404,7
Ukupno	149 822,0	697 945,0	22 859,0	870 626,0

Tablica 10: Analiza klasa pogodnosti zemljišta za obradu na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu u Panonskoj poljoprivrednoj regiji prema vlasništvu

Klasa pogodnosti zemljišta za obradu	Površina klasa pogodnosti zemljišta za obradu prema vlasništvu, ha			Ukupno ha
	Državno	Privatno	Mješovito	
P-1	4 260,4	11 907,4	770,8	16 938,6
P-2	11 375,4	52 809,7	2 445,3	66 630,4
P-3	18 347,6	69 406,7	3 952,9	91 707,2
N-1	19 145,0	38 873,9	2 622,4	60 641,3
N-2	2 135,6	18 986,3	368,6	21 490,5
Ukupno	55 264,0	191 984,0	10 160,0	257 408,0

(klasa N-1) ima najmanje na području Gorske regije i zastupljeno je ovisno o vlasništvu samo od 3,2 do 7,3 %, [tablica 7](#).

Za Jadransku regiju

Na korištenom poljoprivrednom zemljištu Jadranske regije (310 878 ha) zastupljenost trajno nepogodnog zemljišta za obradu (klasa N-2) također je najveća kao i u Gorskoj regiji, a ovisno o vlasništvu varira od 34,9 % do 50,7 %. Ovisno o vlasništvu pogodna i umjereno pogodna zemljišta (klase P-1 i P-2) zastupljena su od 19,1 do 35,4 %, ograničeno pogodna zemljišta (klasa P-3) od 22,9 do 26,1 %, a privremeno nepogodna zemljišta za obradu (klasa N-1) kojih ima najmanje na području Jadranske regije zastupljena su od 4,0 do 6,7 %, [tablica 8](#).

3.2.2. Analiza klasa pogodnosti zemljišta za obradu na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu

Za Republiku Hrvatsku

Ukupna površina nekorištenog poljoprivrednog zemljišta u RH prema stanju za 2020. godinu iznosi 870 626 ha. Od toga, u privatnom je vlasništvu 80,1 %, u državnom 17,3 %, a u mješovitom 2,6 % površina. Uvažavajući površinu pojedinih klasa pogodnosti nekorištenog poljoprivrednog zemljišta RH za obradu, može se ustvrditi da su najviše zastupljena trajno nepogodna zemljišta za obradu (klasa N-2) te da njihova zastupljenost prema vlasništvu varira od 36,6 % do 42,4 %. Po zastupljenosti slijede ograničeno pogodna zemljišta (klasa P-3) čija zastupljenost varira od 23,7

% do 27,9 %, potom pogodna i umjereno pogodna zemljišta (klase P-1 i P-2) čija zastupljenost varira od 19,1 % do 22,0 % te privremeno nepogodna zemljišta (klasa N-1) kojih ima najmanje, a čija zastupljenost varira od 8,1 do 14,9 %, [tablica 9](#).

Za Panonsku regiju

Na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu Panonske regije (257 408 ha), u privatnom je vlasništvu 74,6 % površina, u državnom 21,4 %, a u mješovitom 4,0 %. Postotna zastupljenost pojedinih klasa pogodnosti zemljišta za obradu u odnosu na ukupnu površinu zemljišta u privatnom, državnom i mješovitom vlasništvu podjednaka je osim trajno nepogodnog zemljišta (klasa N-2). Zastupljenost dobro i umjereno pogodnog zemljišta (klase P-1 i P-2) kod pojedinih vlasništva varira od 28,3 % do 33,7 %. Ograničeno pogodna zemljišta (klasa P-3) zastupljena su od 33,2 do 38,9 %, a privremeno nepogodna zemljišta (klasa N-1) od 20,3 do 34,6 %. Trajno nepogodnih zemljišta za obradu (klasa N-2) ima znatno manje, a zastupljenost im varira od 3,6 % do 9,9 %, [tablica 10](#).

Za Gorsku regiju

Na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu Gorske regije (292 627 ha), u privatnom je vlasništvu 80,5 % zemljišta, u državnom 17,7 %, a u mješovitom 1,8 %. U ovoj regiji najviše ima dakako trajno nepogodnog zemljišta za obradu (klasa N-2). Naime, njihova zastupljenost ovisno o vlasništvu varira od 44,9 % do 59,3 %. Pogodna i umjereno pogodna zemljišta (klase P-1 i P-2) zastupljena su od 13,5 do 19,8 %, ograničeno

Tablica 11: Analiza klasa pogodnosti zemljišta za obradu na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu u Gorskoj poljoprivrednoj regiji prema vlasništvu

Klasa pogodnosti zemljišta za obradu	Površina klasa pogodnosti zemljišta za obradu prema vlasništvu, ha			Ukupno ha
	Državno	Privatno	Mješovito	
P-1	832,9	3 672,4	95,8	4 601,1
P-2	6 851,3	42 955,9	612,1	50 419,3
P-3	11 941,0	71 139,2	1 360,8	84 441,0
N-1	1 493,8	11 973,5	288,7	13 756,0
N-2	30 766,0	105 771,0	2 872,6	139 409,6
Ukupno	51 885,0	235 512,0	5 230,0	292 627,0

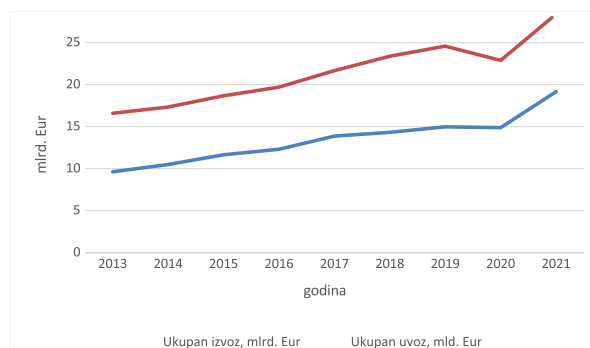
Tablica 12: Analiza klasa pogodnosti zemljišta za obradu na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu u Jadranskoj poljoprivrednoj regiji prema vlasništvu

Klasa pogodnosti zemljišta za obradu	Površina klasa pogodnosti zemljišta za obradu prema vlasništvu, ha			Ukupno ha
	Državno	Privatno	Mješovito	
P-1	657,6	5 611,0	61,3	6 329,9
P-2	4 724,8	34 030,5	1 041,9	39 797,2
P-3	5 174,4	54 327,4	965,5	60 467,3
N-1	1 682,3	5 539,6	270,1	7 492,0
N-2	30 433,9	170 940,5	5 130,2	206 504,6
Ukupno	42 673,0	270 449,0	7 469,0	320 591,0

pogodna zemljišta (klasa P-3) od 23,0 do 30,2 %, a privremeno nepogodna zemljišta (klasa N-1) kojih ima vrlo malo na području Gorske regije zastupljena su samo od 2,9 do 5,5 %, [tablica 11](#).

Za Jadransku regiju

Na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu Jadranske regije (320 591 ha), u privatnom je vlasništvu 84,4 % zemljišta, u državnom 13,3 %, a u mješovitom 2,3 %. I u ovoj regiji također su najzastupljenija trajno nepogodna zemljišta (klasa N-2). Njihova zastupljenost ovisno o vlasništvu varira od 63,2 % do čak 71,3 %. Pogodna i umjereno pogodna zemljišta (klase P-1 i P-2) zastupljena su od 12,6 do 14,8 %, ograničeno pogodna zemljišta (klasa P-3) od 12,1 do 20,1 %, a privremeno

Slika 9: Ukupan izvoz i uvoz u razdoblju od 2013. do 2021. (u mlrd. eura prema fiksnom tečaju konverzije)

Izvor: Državni zavod za statistiku RH (<https://dzs.gov.hr>)

nepogodna zemljišta (klasa N-1) kojih ima najmanje na području Jadranske regije zastupljena su samo od 2,0 do 3,9 %, [tablica 12](#).

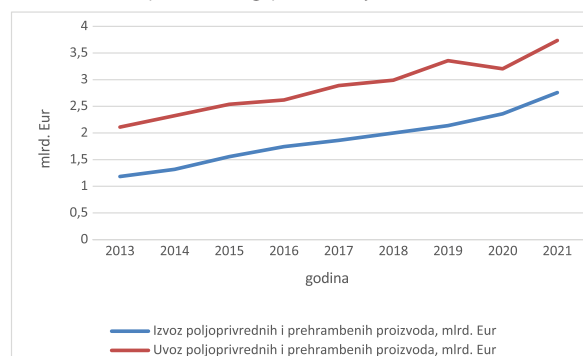
3.3. POTENCIJALNI PRIHOD OD STAVLJANJA U FUNKCIJU NEKORIŠTENOG POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

U ovom dijelu rada procijenjen je propušteni prihod zbog nekorištenja poljoprivrednog zemljišta. Pretpostavka je kako bi se stavljanjem nekorištenog zemljišta u funkciju povećala vrijednost poljoprivredne proizvodnje, postigao pozitivan učinak na druge sektore

gospodarstva i smanjila negativna bilanca Republike Hrvatske u vanjsko-trgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda s inozemstvom.

Prosječna je godišnja vrijednost ukupnog izvoza Republike Hrvatske u razdoblju od 2013. do 2021. iznosila 13,5 milijardi eura (DZS - robna razmjena s inozemstvom; <https://dzs.gov.hr>). Važno je naglasiti da je u spomenutom razdoblju izvoz stalno rastao. Tako je primjerice u 2013. godini iznosio 9,6 milijardi eura, a u 2021. godini čak 19,2 milijarde eura, što je povećanje za oko 100 %.

Međutim, i ukupni je uvoz bilježio stalan rast u promatranom razdoblju, osim u 2020. godini, kada je rast uvoza usporio zbog pandemije COVID-a19. U 2013.

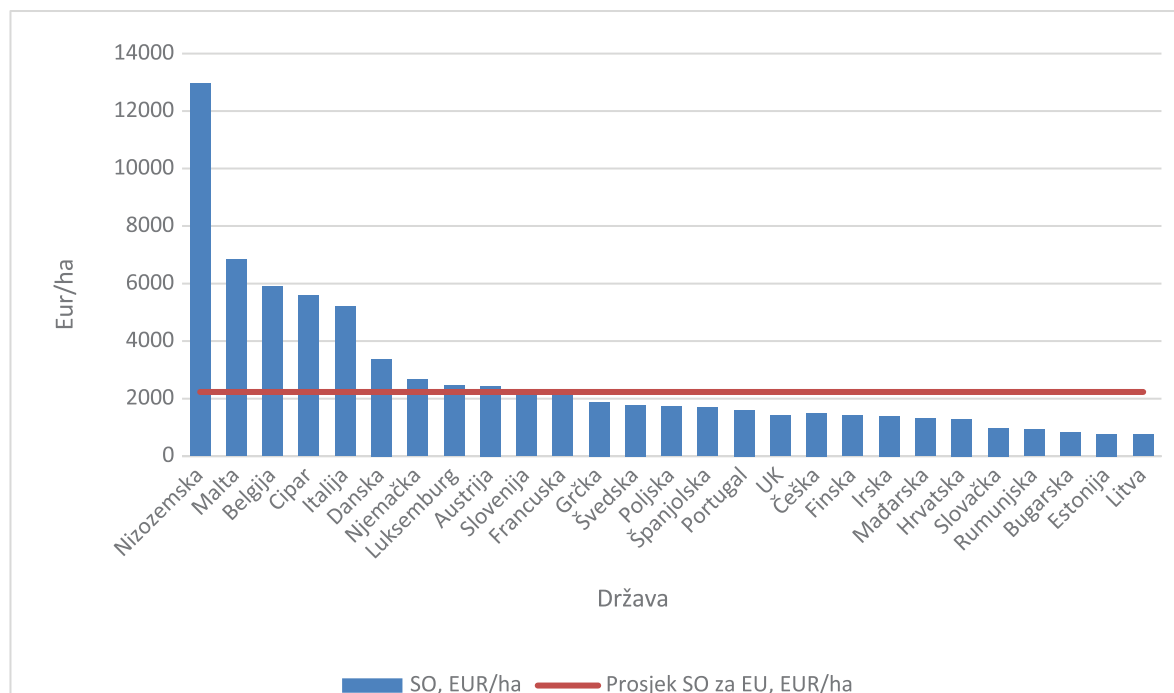

Slika 10: Izvoz i uvoz poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u razdoblju od 2013. do 2021. (u mlrd. eura prema fiksnom tečaju konverzije)

Izvor: Državni zavod za statistiku RH (<https://dzs.gov.hr>)

godini, ukupni je uvoz iznosio oko 16,6 milijardi eura, a u 2021. dosegao je razinu od čak 28,4 milijarde eura ([slika 9](#)), što je povećanje za oko 71 %. Pokrivenost uvoza izvozom u 2021. godini iznosila je oko 67 %.

U istom razdoblju, izvoz samo poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (poglavlja od 1 do 24 kombinirane nomenklature). ([slika 10](#)). Kombinirana nomenklatura Europske unije bazirana je na Međunarodnoj konvenciji o Harmoniziranom sustavu nazivlja i brojčanog označavanja (Harmoniziranom sustavu) te uključuje daljnje podjele zbog carinskih, trgovinskih i statističkih potreba EU-a. Naziv kombinirana nomenklatura potječe od toga što je nastala kombinacijom bivše carinske (Common customs tariff) i statističke trgovinske (Nimex)

Slika 11: Prosječan SO po državama članica EU-a, EUR/ha

nomenklature EU-a. U Europskoj je uniji u primjeni od 1988. godine. (<https://carina.gov.hr/propisi-i-sporazumi/carinska-tarifa-vrijednost-i-podrijetlo/carinska-tarifa/zakonodavstvo-4240/kombinirana-nomenklatura/2934>) iznosio je 2,8 milijardi eura u 2021. godini, što je značajan rast u odnosu na 2013. godinu, kada nije dosegao ni 1,2 milijarde eura (povećanje od 133 %). Izvoz poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda nije se smanjio ni u 2020. godini kada je došlo do pojave COVID-a 19.

U 2021. godini uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda dosegao je 3,7 milijardi eura i bio je za oko 35 % veći od izvoza. Ako uvoz umanjimo za vrijednost uvezenih banana, citrusa, kave i začina što je iznos od oko 0,2 milijarde eura, uvoz i tada premašuje izvoz za gotovo 0,8 milijardi eura.

Za procjenu vrijednosti proizvodnje, odnosno neostvarenog prihoda uslijed utvrđenog nekorištenja poljoprivrednog zemljišta, upotrijebljena je mjera Standardni output (standard output coefficient) (SO/ha), koja predstavlja prosječnu novčanu vrijednost poljoprivrednih proizvoda po cijenama na pragu gospodarstva. SO se izračunava periodično i predstavlja prosjek pet referentnih godina, a iskazuje se u eurima

po hektaru ili grlu stoke.

U Sustavu poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (www.fadn.hr), SO se naziva i koeficijent standardnog prinosa i definira se kao prosječna novčana vrijednost bruto proizvodnje svake poljoprivredne varijable koja odgovara prosječnom stanju u predmetnoj regiji po jedinici proizvodnje. Koeficijenti standardnog prinosa izračunavaju se po cijeni na poljoprivrednom gospodarstvu, izraženo u eurima po hektaru usjeva ili eurima po grlu stoke (iznimke su gljive, izraženo u eurima na 100 m², perad, izraženo u eurima po skupini od 100 komada i pčele, izraženo u eurima po košnici). U cijenu na poljoprivrednom gospodarstvu nisu uključeni PDV, porezi i subvencije.

Koeficijenti standardnog outputa ažuriraju se po potrebi, a najmanje pri svakom europskom istraživanju o strukturi poljoprivrednih gospodarstava (<https://www.fadn.hr/metodologija>). SO se primjenjuje pri izradi tipologije poljoprivrednih gospodarstava, odnosno određivanja tipa i ekonomske veličine gospodarstva, ali svoju namjenu nalazi i u nekim drugim aktivnostima, poput primjerice tzv. postupka fine-tuninga (detaljnog ujednačavanja) za određivanje područja s prirodnim ograničenjima (Europska komisija 2016). Prema

Postupak korekcije:

A) Ukupan SO u 2020. godini	1.945.489.370,00
B) Ukupan SO u 2020. godini umanjen za output svinja, peradi i jaja 1.945.489.370 x 84,08 %	1.635.717.683,35
C) UAA, ha	1.505.430,00
D) = B) / C), Prosječan SO 2020., EUR/ha	1.086,55

Tablica 13: Potencijalna (propuštena) vrijednost proizvodnje na nekorištenom zemljištu

Klase pogodnosti	ukupno, ha	SO, EUR/ha	Procjena potencijala proizvodnje na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu, EUR
P-1 do P-3	421 332,00	1.086,55	457.796.246,23
N-1	81 889,30	139,27	11.404.722,81
N-2	367 404,70	50,36	18.502.500,69
UKUPNO			487.703.469,73

podacima Eurostata (slika 11), prosječan SO u Hrvatskoj iznosi 1.292,3 eura. Prosjek za cijeli EU (EU-27) iznosi 2.230,0 eura (Eurostat).

Propuštena vrijednost proizvodnje, koja se može ostvariti na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu procijenjena je na sljedeći način:

1. Ukupan SO poljoprivredne proizvodnje u Hrvatskoj (sadržava zbroj vrijednosti ukupne poljoprivredne proizvodnje, biljne i stočarske) u 2020. godini iznosio je 1.945.489.370 EUR. (Eurostat).

2. Ukupnu vrijednost SO-a podijelili smo s ukupno korištenim poljoprivrednim zemljištem. Prema podacima EUROSTAT-a ukupno korišteno zemljište u 2020. godini u Hrvatskoj iznosilo je 1 505 430 ha.

3. Dijeljenjem ukupnog SO-a s ukupnim korištenim zemljištem izračunat je prosječan SO po ha.

$$\text{SO, EUR/ha} = \frac{\text{ukupni SO, EUR/UA, ha}}{\text{ha}}$$

$$= \frac{1.945.489.370 \text{ EUR}}{1 505 430 \text{ ha}}$$

$$= 1.292,30 \text{ EUR/ha}$$

Prosječan SO u 2020. po hektaru za Hrvatsku iznosi 1.292,30 EUR/ha.

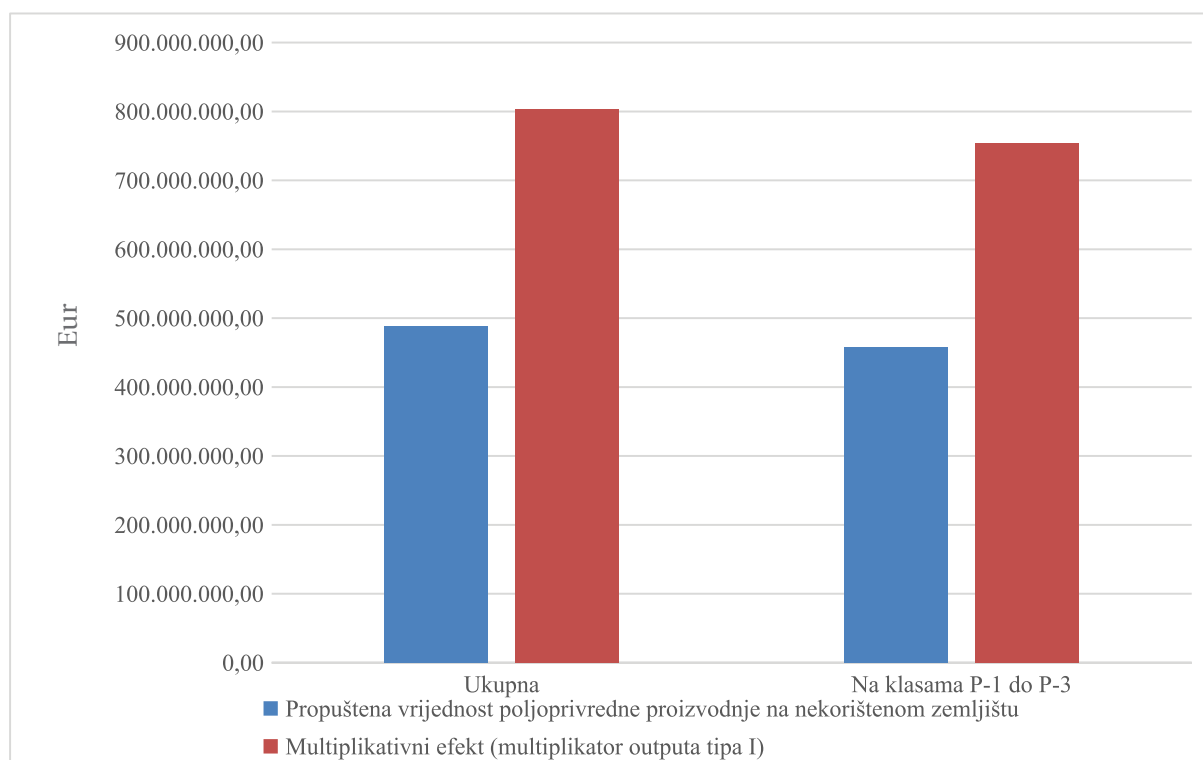
4. Izračunati prosječan SO korigiran je, odnosno

umanjen za vrijednost peradarske i svinjogojске proizvodnje jer su to proizvodnje koje nisu izravno vezane uz zemljište.

Kao korektivni faktor korišten je udio peradarske (uključivo i jaja) i svinjogojске proizvodnje u outputu poljoprivrednih dobara prema podacima Državnog zavoda za statistiku RH (DZS) za 2020. godinu. Podaci DZS-a koriste se kao proxy jer nismo u posjedu mikropodataka kojima bismo mogli točno izračunati udio spomenutih proizvodnji u ukupnom SO-u za 2020. godinu.

5. Vrijednost tako korigiranog prosječnog SO-a iznosi 1.086,55 EUR/ha. Izračunati prosječan SO primijenit će se za klase pogodnosti tla za obradu P-1, P-2 i P-3.

6. Na klasama pogodnosti N-1 i N-2 koristili smo SO za pašnjake. Za N-1 korišten je SO za pašnjake koji iznosi 139,27 EUR/ha i izračunat je kao ponderirani prosjek SO-a za Kontinentalnu (207,14 EUR/ha) i Jadransku Hrvatsku (101,83 EUR/ha), pri čemu je ponder udio trajnih travnjaka u svakoj od regija (36 % u Kontinentalnoj i 64 % u Jadranskoj Hrvatskoj). Za N-2 korišten je SO za ekstenzivne pašnjake, koji iznosi 50,36

Slika 12: Multiplikativni efekt potencijalnog korištenja, trenutno nekorištenog zemljišta

EUR/ha i izračunat je kao ponderirani prosjek SO-a za Kontinentalnu (67,07 EUR/ha) i Jadransku Hrvatsku (41,15 EUR/ha), pri čemu je ponder udio trajnih travnjaka u svakoj od regija. Podaci o udjelu trajnih travnjaka u dvije regije, Jadranskoj i Kontinentalnoj (prema Klasifikaciji prostornih jedinica za statistiku iz 2013. godine) odnose se na 2019. godinu. Nakon te godine dostupni su samo na razini 4 statističke regije (HR NUTS2 2021.). Izgubljena ili propuštena vrijednost poljoprivredne proizvodnje koja se može ostvariti na nekorištenom zemljištu prikazana je u [tablici 13](#).

Ovo je konzervativna procjena koja uvažava dostupne podatke i potencijal nekorištenog poljoprivrednog zemljišta. Prosječan SO dobro reflektira vrijednosti proizvodnje, koje je moguće ostvariti na klasama od P-1 do P-3. Za klase pogodnosti N-1 i N-2 korišten je SO za pašnjake jer navedene klase nemaju veći ekonomski potencijal.

Privođenje nekorištenog zemljišta svrsi donijelo bi prihode od 487,7 milijuna eura. Na klasama pogodnosti od P-1 do P-3 ta bi vrijednost dosegla 457 milijuna eura, dok je procjena vrijednosti na klasama N-1 i N-2 niža i iznosi oko 30 milijuna eura. Velika površina nekorištenog poljoprivrednog zemljišta, posebice na N-2 i primjena SO-a za ekstenzivne pašnjake, doprinijela je prikazanom iznosu.

U 2020. godini output poljoprivredne djelatnosti (output poljoprivredne djelatnosti jednak je zbroju vrijednosti biljne proizvodnje, stočarske proizvodnje, poljoprivrednih usluga i vrijednosti proizvodnje neodvojivih nepoljoprivrednih sekundarnih aktivnosti) iznosio je oko 2,4 milijarde eura (podaci Državnog zavoda za statistiku; <https://dzs.gov.hr>). Output poljoprivrednih dobara (biljna i stočarska proizvodnja) iznosio je 2,36 milijardi eura. Pri tome je output biljne proizvodnje iznosio 1,43 milijarde eura, a stočarske 0,83. Ako bi se svrsi privelo nekorišteno poljoprivredno zemljište na klasama pogodnosti od P-1 do P-3, došlo bi do rasta vrijednosti poljoprivrede oko 20 %. Kad bismo istu logiku primijenili na vanjsko-trgovinsku bilancu, možemo zaključiti kako bi se uvoz mogao smanjiti oko 13 % ako bismo nekorišteno poljoprivredno zemljište priveli svrsi.

Zahvaljujući vezama primarnog poljoprivrednog sektora s kupcima i dobavljačima iz drugih sektora, rast primarnog sektora pozitivno utječe na povezane djelatnosti u sekundarnim i tercijarnim sektorima. Zbog toga smo u izračun uzeli u obzir multiplikativni učinak korištenja (privođenja svrsi) poljoprivrednog zemljišta ([slika 12](#)). U 2014. godini multiplikator outputa tipa I (1,647) ukazuje da proizvodnja 1 milijuna USD primarnog poljoprivrednog outputa generira dodatni ekonomski poticaj od 0,647 milijuna USD u drugim sektorima. Multiplikativni učinak prerade hrane iznosio je 1,785 (Ministarstvo poljoprivrede 2022).

U slučaju privođenja svega nekorištenog zemljišta proizvodnji, dodatan prihod ukupnom gospodarstvu dosegno bi čak 803 milijuna eura godišnje ([slika 12](#)).

U slučaju scenarija u kojemu bi se primjerice samo zemljište klase od P-1 do P-3 privelo svrsi, donijelo bi to ukupnom gospodarstvu dodatni prihod od čak 754 milijuna eura godišnje.

3.4. RASPRAVA

Postojeći podaci o ukupnoj površini poljoprivrednog i šumskog zemljišta koji su bili aktualni tijekom prošlih nekoliko desetljeća, međusobno se dosta razlikuju, kako prema primijenjenoj metodologiji, tako i prema kvaliteti podloga korištenim za njihovo dobivanje. Uvažavajući kvalitetu podloga i primijenjenu metodologiju u izradi karata poljoprivrednog i šumskog zemljišta RH, smatramo da su podaci prema stanju za 2020. godinu realni i pouzdani za korištenje u izradi planskih dokumenata na nacionalnoj i regionalnoj razini. Prema tim podacima, ukupna površina poljoprivrednog zemljišta iznosi 2 582 823 ha (45,5 % od ukupne površine Republike Hrvatske. Od toga je u 2020. godini korišteno 1 712 197 ha (66,3 %), a nekorištenog zemljišta bilo je 870 626 ha (33,7 %). Ukupna površina šumskog zemljišta iznosi 2 630 742 ha.

Od ukupne površine korištenog poljoprivrednog zemljišta, najveći dio nalazi se u Panonskoj poljoprivrednoj regiji (69,5 %) a potom u Jadranskoj regiji (18,2 %). Najmanje korištenog zemljišta ima u Gorskoj regiji (12,3 %). S aspekta vlasništva, oko 82,6 % korištenog poljoprivrednog zemljišta je u privatnom vlasništvu, 10,0 % u državnom, a 7,4 % u mješovitom vlasništvu. S obzirom na pogodnosti korištenog poljoprivrednog zemljišta za obradu na razini Republike Hrvatske najzastupljenija su (oko 36,0 %) zemljišta dobre i umjerene pogodnosti (klase P-1 i P-2) koja ili nemaju ozbiljnih ograničenja za korištenje ili postoje ograničenja koja umjereno ugrožavaju produktivnost i dobit. Ograničeno pogodnih zemljišta (klasa P-3) čija ograničenja znatno ugrožavaju produktivnost i dobit ima 29,6 %, privremeno nepogodnih zemljišta (klasa N-1) s ograničenjima koja u postojećem stanju isključuju tehnološki i/ili ekonomski opravdano korištenje ima 18,9 %, dok trajno nepogodnih zemljišta (klasa N-2) s ograničenjima koja isključuju bilo kakvo tehnološki i/ili ekonomski opravdano korištenje ima 15,5 %.

Površina nekorištenog poljoprivrednog zemljišta iznimno je velika (870 626 ha). Od ukupne površine Republike Hrvatske, najveći dio se nalazi u Jadranskoj poljoprivrednoj regiji (36,8 %) a potom u Gorskoj regiji (33,6 %). Najmanje nekorištenog poljoprivrednog zemljišta, a što je bilo i za očekivati, ima u Panonskoj regiji (29,6 %). S aspekta vlasništva, oko 80,0 % nekorištenog poljoprivrednog zemljišta je u privatnom vlasništvu, 17,2 % u državnom vlasništvu, a 2,8 % u mješovitom vlasništvu. S obzirom na pogodnost nekorištenog poljoprivrednog zemljišta za obradu na razini Republike Hrvatske najzastupljenija su trajno nepogodna zemljišta (klasa N-2) koja zauzimaju oko 42,2 % površine, zatim ograničeno pogodna zemljišta (klasa P-3) oko 27,2 % površine, zemljišta dobre i

umjerene pogodnosti (klase P-1 i P-2) ima 21,2 %, dok su najmanje zastupljena privremeno nepogodna zemljišta (klasa N-1) s 9,4 %.

Premda je na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu najveća zastupljenost trajno nepogodne klase N-2, i ta zemljišta imaju određeni proizvodni potencijal te se mogu koristiti kao prirodni pašnjaci, posebice u Gorskoj i Jadranskoj poljoprivrednoj regiji.

Posebice zabrinjava veliki postotak pogodnog i umjereno pogodnog nekorištenog poljoprivrednog zemljišta (klase P-1 i P-2) koje se najvećim dijelom nalazi u privatnom vlasništvu (više od 80 %), a koje predstavlja najvrjednije resurse poljoprivrede, koji se jednostavnim agrotehničkim mjerama mogu vrlo brzo staviti u funkciju. I najveći dio ograničeno pogodnog nekorištenog poljoprivrednog zemljišta (klasa P-3) nalazi se u privatnom vlasništvu, a s obzirom na ograničenja i ove površine imaju određeni potencijal za korištenje u poljoprivredi. Iako su privremeno nepogodna nekorištena poljoprivredna zemljišta (klasa N-1) najmanje zastupljena i njihov proizvodni potencijal je dosta visok, naročito nakon uklanjanja njihovih ograničenja primjenom agromelioracijskih (duboka obrada, meliorativna gnojdba, kalcifikacija, humizacija) i hidromelioracijskih mjera (odvodnja, natapanje, zaštita od erozije). Razloga za tako veliku zastupljenost nekorištenog poljoprivrednog zemljišta (33,7 % u odnosu na ukupno poljoprivredno zemljište) zasigurno ima više. Značajniji razlozi vjerojatno leže u izraženoj depopulaciji stanovništva te smanjenom interesu za poljoprivredu. U svakom slučaju Hrvatska raspolaže s vrijednim resursima poljoprivrednog zemljišta koje se ne koristi u poljoprivredi.

Okvirno potencijalna vrijednost poljoprivredne proizvodnje, koja se može ostvariti na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu, procijenjena je na oko 487,7 milijuna eura godišnje. Kako bi rast primarnog sektora pozitivno utjecao na povezane djelatnosti u sekundarnim i tercijarnim sektorima, u izračunu treba uzeti u obzir i multiplikativni učinak privođenja svrsi nekorištenog zemljišta. U slučaju privođenja svega nekorištenog zemljišta proizvodnji, dodatan prihod ukupnom gospodarstvu dosegao bi čak 803 milijuna eura godišnje. Ako bi se u obzir uzelo samo nekorišteno zemljište na kojemu su pogodnija tla za poljoprivredu (dakle tla P-1, P-2 i P-3 klase pogodnosti), dodatni prihod iznosio bi 754 milijuna eura godišnje.

Akcije kojima bi se potaknulo i ubrzalo korištenje poljoprivrednog zemljišta uključuju rješavanja pitanja vlasništva i stvaranje banke zemljišta. Potrebno je pronaći ekonomski održive modele poljoprivredne proizvodnje, poput primjerice ekološke poljoprivrede. Neizravno, poslovno povezivanje poljoprivrednika pomoglo bi organiziranom pristupu tržištu, kapitalu i novim tehnologijama (uključivo i napredne digitalne tehnologije), a posljedično većem i učinkovitijem korištenju zemljišta.

4. ZAKLJUČCI

Prema stanju iz 2020. godine Republika Hrvatska raspolaže značajnim fondom poljoprivrednog zemljišta (2 582 823 ha ili 45,5 % od ukupne površine) različitog stupnja pogodnosti za poljoprivrednu proizvodnju. Od toga se koristi 1 712 197 ha (oko dvije trećine), a ne koristi se 870 626 ha (oko jedne trećine). U privatnom je vlasništvu 81,8 %, u državnom 12,4 %, a u mješovitom 5,8 %.

Na korištenom poljoprivrednom zemljištu najveća je zastupljenost klase P-1 i P-2 (36,0 %) koja predstavljaju pogodna i umjereno pogodna zemljišta za obradu (površine s najmanje ograničenja). Ograničeno pogodnog zemljišta (klasa P-3) ima 29,7 %, privremeno nepogodnog (klasa N-1) ima 18,9 %, a trajno nepogodnog zemljišta (klasa N-2) ima 15,4 %.

Na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu ima oko jedna petina (21,2 %) površina dobre i umjerene pogodnosti za poljoprivredu (klase P-1 i P-2), a koje predstavljaju najvrjednije resurse poljoprivrede. Od ostalih klasa, ograničeno pogodnog zemljišta (klasa P-3) ima 27,2 %, a privremeno nepogodnog (klasa N-1) 9,4 %. Najviše ima trajno nepogodnog zemljišta (klasa N-2), odnosno čak 42,2 %. Premda ta zemljišta imaju brojna ograničenja, i ona se mogu koristiti prije svega kao ekstenzivni pašnjaci, posebice u Gorskoj i Jadranskoj poljoprivrednoj regiji.

Okvirno procijenjena potencijalna vrijednost poljoprivredne proizvodnje, koja se može ostvariti na nekorištenom poljoprivrednom zemljištu je oko 488 milijuna eura godišnje, pri čemu multiplikativni efekt iznosi čak 803 milijuna eura godišnje.

Smatramo da su prikazani podaci o površinama poljoprivrednog i šumskog zemljišta vrlo realni, te da su pouzdani za potrebe izrade planskih dokumenata na nacionalnoj i regionalnoj razini. ■

5. LITERATURA

Antonić, O.; Kušan, V.; Jelaska, J.; Bukovec, D.; Bakran-Petricioli, T.; Gottstein-Matočec, S.; Pernar, R.; Hečimović, Ž.; Janeković, I.; Grgurić, Z.; Hatić, D.; Major, Z.; Peternel, H.; Petricioli, D.; Tklačec, D. 2005. Kartiranje staništa Republike Hrvatske (2000. - 2004.) – pregled projekta. (*Mapping the habitats of The Republic of*

Croatia (2000 - 2004)) – The project overview), Drypis 1/1-1, online (<http://www.drypis.info/Tekućegodište/Klasifikacijastaništa?id/125/Default.aspx>), ISSN 1845-4976.

Bašić, F.; Bogunović, M.; Božić, M.; Husnjak, S.; Jurić, I.; Kisić, I.; Mesić, M.; Mirošević, N.; Romić, D.; Žugec, I. 2001a. *Regionalizacija Hrvatske poljoprivrede*. Sveučilište

u Zagrebu Agronomski fakultet. 274 str.

Bašić, F.; Bogunović, M.; Husnjak, S. 2001b. *Granice poljoprivrednih regija i podregija u digitalnom obliku*. Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet.

Bergman, B. 1983. Značaj hidrotehničkih melioracija u SR Hrvatskoj, Društvo za odvodnju i navodnjavanje Hrvatske. *Priručnik za hidr. melioracije*. Knjiga 1 - Opći dio. Zagreb. 9-7.

Bogunović, M.; Vidaček, Ž.; Racz, Z.; Husnjak, S.; Sraka, M. 1996. Namjenska pedološka karta Republike Hrvatske mjerila 1 : 300 000 u digitalnom obliku. Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet. Zavod za pedologiju.

Europska komisija 2016. Fine-tuning in areas facing significant natural and specific constraints. Discussion paper from 07/2016.

Husnjak, S. 2000. *Procjena rizika erozije tla vodom metodom kartiranja u Hrvatskoj*. Disertacija. Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet.

Husnjak, S. 2020. Novelirana "Namjenska pedološka karta RH mjerila 1 : 300 000". Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet. Zavod za pedologiju.

Husnjak, S.; Kušan, V. i sur. 2020. Određivanje područja s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima s kalkulacijama uz utvrđivanje vrijednosti kontekst indikatora broj 41 „organska tvar u tlu“ i broj 42 „erozija tla vodom“ za programsko razdoblje 2021.-2027. (LFA2). Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet. Oikon-Institut za primijenjenu ekologiju Zagreb i Državni hidrometeorološki zavod. 290 str.

Husnjak, S.; Kušan, V.; Sraka, M. 2021. Suitability of agricultural land for irrigation on the territory of Istria county. *Agric. conspec. sci.* 86(3): 215-223.

Korićančić, N. 2012. Izvješće u stanju u prostoru RH 2008. - 2012. Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja. Zavod za prostorno planiranje. Zagreb. 240 str.

Kušan, V. 2005. Generalizirana karta staništa Republike Hrvatske, izrađena za potrebe nacionalnog plana navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta.

Kušan, V. 2010. CORINE LAND COVER Pokrov i namjena korištenja zemljišta u Republici Hrvatskoj - stanje i trendovi. Agencija za zaštitu okoliša. Zagreb. 132 str.

Kušan, V. 2013. Karta poljoprivrednog zemljišta upisana u ARKOD-stanje 2012.

Kušan, V. i sur. 2020a. Karta poljoprivrednog zemljišta Republike Hrvatske mjerila 1 : 5 000. Oikon d.o.o. – Institut za primijenjenu ekologiju. Zagreb.

Kušan, V. i sur. 2020b. Karta šumskog zemljišta Republike Hrvatske mjerila 1 : 50 000. Oikon d.o.o. – Institut za primijenjenu ekologiju. Zagreb.

Ministarstvo poljoprivrede 2022. Strategija poljoprivrede do 2030. <https://ruralnirazvoj.hr> (pristupljeno 15. siječnja 2023.).

Mustać, I.; Petošić, D.; Bakić Begić, H.; Tomić, F.; Husnjak, S.; Grgić, I.; Sraka, M.; Bubalo Kovačić, M.; Tomić Maksan, M.; Kranjčec, F.; Krevh, V.; Marušić, J.; Stričević, I. 2019. *Procjena pogodnosti s mjerama uređenja dreniranog poljoprivrednog zemljišta za primjenu navodnjavanja u RH*. Hrvatski registar drenaže - CRORED 2. Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet.

Očić, V.; Jež Rogelj, M.; Mikuš, O.; Batelja Lodeta, K.; Šakić Bobić, B. 2022. *Ekonomsko-financijska analiza sektora voćarstvo i maslinarstvo u Hrvatskoj*. *Agroecologia Croatica*. 12(2): 90-97.

Ondrašek, G. i sur. 2019. Određivanje prioritetnih područja motrenja podzemnih voda unutar intenzivnog poljoprivrednog prostora – SAGRA 2. Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet.

Romić, D.; Husnjak, S.; Mesić, M.; Salajpal, K.; Barić, K.; Poljak, M.; Romić, M.; Konjačić, M.; Vnućec, I.; Bakić, H.; Bubalo, M.; Zovko, M.; Matijević, L.; Lončarić, Z.; Kušan, V.; Brkić, Ž.; Larva, O. 2014. *Utjecaj poljoprivrede na onečišćenje površinskih i podzemnih voda u Republici Hrvatskoj*. SAGRA1. Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet.

Romić, D.; Njavro, M. 2019. Korištenje zemljišnih resursa i poljoprivredna proizvodnja u Republici Hrvatskoj. *Zbornik akademije poljoprivrednih znanosti*. Svezak 1. 21-41.

Tomić, F. 2019. Stanje i smjernice unapređivanja hrvatske poljoprivrede. *Zbornik akademije poljoprivrednih znanosti*. Svezak 1. 3-19.

Vidaček, Ž.; Bogunović, M.; Husnjak, S.; Sraka, M.; Bensa, A. 2004. Hidropedološka karta Republike Hrvatske mjerila 1 : 300 000. Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet.

Vidaček, Ž.; Bogunović, M.; Husnjak, S.; Sraka, M.; Bensa, A.; Petošić, D. 2009. *Studija osjetljivosti tla i ranjivosti podzemnih voda na onečišćenje s površine poljoprivrednog zemljišta*. Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet.

<http://envi-metapodaci.azo.hr/geonetwork> (pristupljeno 20. svibnja 2022.).

<https://dzs.gov.hr> (pristupljeno više puta tijekom 2022. godine).

[https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Glossary:_Standard_output_\(SO\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Glossary:_Standard_output_(SO)) (pristupljeno više puta tijekom razdoblja lipanj-rujan 2022.).

<https://www.fadn.hr/metodologija/tipologija/> (pristupljeno više puta tijekom razdoblja lipanj-listopad 2022.).

<https://ruralnirazvoj.hr/zpp-2023-2027/strateski-plan/> (pristupljeno više puta tijekom siječnja 2023.).

(https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ef_m_farmleg_custom_4584453/default?lang=en, pristupljeno 18. siječnja 2023.).

<https://carina.gov.hr/propisi-i-sporazumi/carinska-tarifa-vrijednost-i-podrijetlo/carinska-tarifa/zakonodavstvo-4240/kombinirana-nomenklatura/2934>.

Prilog 1: Neki referentni podaci o površini poljoprivrednog i šumskog zemljišta u proteklom razdoblju u Republici Hrvatskoj

Godina	Površina poljoprivrednog zemljišta, ha			Površina šumskog zemljišta, ha	Referenca	Vrsta izvora	Napomena	Tumač *
	Korišteno	Nekorišteno	Ukupno					
1980.			2 619 512*	2 652 963	http://envi-metapodaci.azo.hr/geonetwork (pristupljeno 20. svibnja 2022.)	Corine Land Cover	Geoportal okoliša RH – javno dostupni podaci	*nije moguće dobiti površine korištenog i nekorištenog poljoprivrednog zemljišta
1983.	2 144 765.	1 162 072.	3 306 837		Bergman, 1983.	Znanstveni rad	Priručnik društva za odvodnju i navodnjavanje	
1990.			2 599 104*	2 686 567	http://envi-metapodaci.azo.hr/geonetwork (pristupljeno 20. svibnja 2022.)	Corine Land Cover	Geoportal okoliša RH – javno dostupni podaci	*nije moguće dobiti površine korištenog i nekorištenog poljoprivrednog zemljišta
2000.			3 212 816	2 351 270	Husnjak, 2000.	Znanstveni rad	Disertacija	
2000.			2 598 028*	2 653 147	http://envi-metapodaci.azo.hr/geonetwork (pristupljeno 20. svibnja 2022.)	Corine Land Cover	Geoportal okoliša RH – javno dostupni podaci	*nije moguće dobiti površine korištenog i nekorištenog poljoprivrednog zemljišta
2004.	1 748 490 *	325 811 **	2 074 301 + 943 121 ***	2 545 458	Vidaček i sur. 2004.	Znanstveno-stručni projekt	Hidropedološka karta RH	* odnosi se samo na obrađeno zemljište ** goleti i gole stijene *** površina travnjaka
2004.			2 622 641	2 710 927	Antonić, O. i sur. 2004.	Znanstveno-stručni projekt	Karta staništa RH	
2005.	1 210 790.				Državni zavod za statistiku; https://dzs.gov.hr (pristupljeno više puta tijekom 2022. godine)	Statistički podatak		
2006.			2 591 105*	2 687 642	http://envi-metapodaci.azo.hr/geonetwork (pristupljeno 20. svibnja 2022.)	Corine Land Cover	Geoportal okoliša RH – javno dostupni podaci	*nije moguće dobiti površine korištenog i nekorištenog poljoprivrednog zemljišta
2009.	1 197 000	1 382 680	2 579 680.		Vidaček i sur. 2009.	Znanstveno-stručni projekt	Karta osjetljivosti tla i ranjivosti podzemnih voda na onečišćenje s površine poljoprivrednog zemljišta	
2010.	1 333 835				Državni zavod za statistiku; https://dzs.gov.hr (pristupljeno više puta tijekom 2022. godine)	Statistički podatak		
2012.	2 060 021	633 853	2 693 874	2 671 237	Koričančić 2012.	Izvješće o stanju u prostoru RH 2008. – 2012.	Kompilacija podataka CLC, Ministarstvo poljoprivrede i AZO-a	
2012.	1 652 531	728 365	2 380 896	2 576 948	Koričančić 2012.	Izvješće o stanju u prostoru RH 2008. – 2012.	Kompilacija županijskih prostornih planova	
2012.			2 560 635*	2 692 597	http://envi-metapodaci.azo.hr/geonetwork (pristupljeno 20. svibnja 2022.)	Corine Land Cover	Geoportal okoliša RH – javno dostupni podaci	*nije moguće dobiti površine korištenog i nekorištenog poljoprivrednog zemljišta
2013.	1 023 228 *				Kušan 2013.	Znanstveno-stručni projekt	LFA 1	* Površina se odnosi samo na zemljište upisano u ARKOD

2014.	1 891 309	746 735	2 638 044		Romić i sur. 2014.	Znanstveno-stručni projekt	SAGRA 1	
2016.	1 546 019	603 061	2 149 080		Državni zavod za statistiku; https://dzs.gov.hr (pristupljeno više puta tijekom 2022. godine)	Statistički podatak		
2018.			2 557 979*	2 681 656	http://envi-metapodaci.azo.hr/geonetwork (pristupljeno 20. svibnja 2022.)	Corine Land Cover	Geoportal okoliša RH – javno dostupni podaci	*nije moguće dobiti površine korištenog i nekorisćenog poljoprivrednog zemljišta
2019.	1 908 405	594 764	2 503 169		Ondrašek, G. i sur. 2019.	Znanstveno-stručni projekt	SAGRA 2	
2019.	1 504 445				Državni zavod za statistiku; https://dzs.gov.hr (pristupljeno više puta tijekom 2022. godine)	Statistički podatak		
2020.	1 712 197	870 626	2 582 823	2 630 742	Kušan i sur. 2020a i 2020b	Znanstveno-stručni projekt	LFA 2	

USE, OWNERSHIP AND SUITABILITY OF AGRICULTURAL LAND FOR CULTIVATION IN THE REPUBLIC OF CROATIA BASED ON 2020 STATUS

Abstract: In addition to other activities, the future economic development of the Republic of Croatia can also be based on agriculture development, considering the insufficiently utilised agro-ecological potentials, which can be particularly contributed to by putting unused agricultural land into use. The aim of this paper is to present the latest available data from 2020 related to the total area of agricultural land and the area of used and unused agricultural land, while taking into account land ownership, suitability for agriculture and Croatian agricultural regions. The total area of forest land equals 2,630,742 ha (46.5%), whereas the total area of agricultural land amounts to 2,582,823 ha (45.5%). Of the total area of agricultural land, only 1,712,197 ha (66.3%) is in use, while 870,626 ha (33.7%) is unused. The largest part of both used (82.6%) and unused agricultural land (80.2%) is privately owned, 10.0% and 17.2% of the used and unused land is owned by the state, respectively, while the smallest amount of land is in mixed ownership (7.4% and 2.6%, respectively). The largest part i.e. 36% of the used agricultural land is located in areas that are highly suitable or moderately suitable for cultivation (classes S-1 and S-2), 29.7% is marginally suitable (class S-3), 18.9% is currently not suitable (class N-1), while 15.4% is permanently not suitable for cultivation (class N-2). Regarding unused agricultural land, the highest proportion i.e. 42.2% is permanently not suitable for cultivation (class N-2), 27.2% is marginally suitable (class S-3), 21.2% is highly suitable and moderately suitable (classes S-1 and S-2), while 9.4% is currently not suitable (class N-1). The roughly estimated potential value of agricultural production that can be achieved on unused agricultural land amounts to about € 488 million/year. The multiplier effect is significantly higher and amounts to € 803 million/year. Conducted research confirms the existence of valuable resources of agricultural land that is unused for agricultural purposes.

Keywords: land, use, ownership, suitability, regions, revenue, Croatia

LANDWIRTSCHAFTLICHE FLÄCHENNUTZUNG, LANDWIRTSCHAFTLICHES EIGENTUM UND LANDWIRTSCHAFTLICHE NUTZUNGSEIGNUNG IN DER REPUBLIK KROATIEN ENTSPRECHEND DER SITUATION IN 2020

Zusammenfassung: Die zukünftige wirtschaftliche Entwicklung der Republik Kroatien kann auf der Entwicklung der Landwirtschaft (zusätzlich zu anderen Tätigkeiten) basieren, da das agroökologische Potenzial noch nicht ausgeschöpft ist. Hierzu kann die Nutzung noch ungenutzter landwirtschaftlicher Flächen beitragen. Das Ziel dieses Beitrags ist es, auf die neusten verfügbaren Daten aus dem Jahr 2020 hinzuweisen, die sich auf die Gesamtfläche der landwirtschaftlichen Nutzfläche und die Fläche der genutzten und ungenutzten landwirtschaftlichen Flächen beziehen unter Berücksichtigung des Eigentumsverhältnisses, der landwirtschaftlichen Nutzungseignung und der verschiedenen landwirtschaftlichen Regionen Kroatiens. Die Waldfläche beträgt 2.630.742 ha (46,5 %) und die landwirtschaftlich genutzte Fläche beträgt 2.582.823 ha (45,5 %). Von der gesamten landwirtschaftlichen Nutzfläche werden nur 1.712.197 ha (66,3 %) genutzt, während 870.626 ha (33,7 %) nicht genutzt werden. Der größte Teil sowohl der genutzten als auch der ungenutzten landwirtschaftlichen Flächen befindet sich im Privatbesitz – 82,6 % der genutzten bzw. 80,2 % der ungenutzten Flächen –, in staatlichem Besitz befindet sich 10,0 % der genutzten und 17,2 % der ungenutzten landwirtschaftlichen Flächen, und die wenigsten landwirtschaftlichen Flächen befinden sich in gemischtem Besitz (7,4 % bzw. 2,6 %). Der größte Teil, d. h. 36 % der genutzten landwirtschaftlichen Flächen, liegt auf den für den Anbau von Kulturen geeigneten und mäßig geeigneten Flächen (Nutzungseignungsklassen /NEK/ P-1 und P-2), 29,7 % auf begrenzt geeigneten Flächen (NEK P-3), 18,9 % auf vorübergehend ungeeigneten Flächen (NEK N-1) und 15,4 % auf den für den Anbau von Kulturen dauerhaft ungeeigneten Flächen (NEK N-2). Wenn es um ungenutzte landwirtschaftliche Flächen geht, gehören die meisten Flächen (42,2 %) der NEK N-2, d. h. den für den Anbau von Kulturen dauerhaft ungeeigneten Flächen, 27,2 % der Flächen gehört den begrenzt geeigneten Flächen (NEK P-3), 21,2 % den geeigneten und mäßig geeigneten Flächen (NEK P-1 und P-2) und 9,4 % den vorübergehend ungeeigneten Flächen (NEK N-1). Das grob geschätzte Wertpotenzial der landwirtschaftlichen Produktion, das auf ungenutzten landwirtschaftlichen Flächen realisiert werden kann, liegt bei etwa 488 Millionen Euro pro Jahr. Der Multiplikatoreffekt ist deutlich höher und beträgt 803 Millionen Euro pro Jahr. Die durchgeführten Untersuchungen bestätigen die Existenz wertvoller Bodenressourcen, die in der Landwirtschaft nicht genutzt werden.

Schlüsselwörter: landwirtschaftliche Fläche, Nutzung, Eigentum, Eignung, Regionen, Einkommen, Kroatien

